

SCRIITORI COMĂNEȘTENI

Petre COLĂCEL¹

ABSTRACT: this work is a review of the books written by three local authors: Marcel Cepoi, Eugenia Boteanu și Ion Lupu. These authors were chosen between the many others local writers based on a subjective opinion.

Marcel Cepoi has a native talent for poetry and he has published two poetry books since now. His poetry is optimistic and shares a love for joy and nature opposed to the existential anxiety.

Eugenia Boteanu, known more as a talented painter, has published four poetry books difficult to be classified as genre and form. Her lyrics are based on memories confronted with present impressions, introspection and re-emergences.

Ion Lupu, a great lover of the Romanian history, has written 12 historical novels. Most of them are the saga of a Moldavian family and the community it belongs to throughout Moldavian tumultuous history.

KEYWORDS: writer, poetry, lyrics, historical novel.

În perioada postdecembristă s-au înmulțit creatorii de literatură; mulți scriu mult și multe. Într-o prefață la una dintre cărțile sale, distinsul om de cultură băcăuan Cornel Galben, vorbind despre „demonul angelic al poeziei” constată că după 1990 au apărut în România peste 20.000 de volume de poezie, un adevărat „tsunami” editorial. Unii chiar au talent, alții – majoritatea – sunt veleitari. Pe cei mai mulți îi va acoperi uitarea. Cei dintâi vor răzbi ei cândva, cumva. Mai ales cumva, neputându-se ignora piedici quasiinsurmontabile precum dezinteresul sponsorilor, tirajele confidentiale ori concurența acerbă a audio – și mai ales vizualului, obturând tendința de lectură.

În acest context echivoc, m-au interesat comăneștenii încercați de talent și îmboldiți de pasiunea pentru creația literară; sunt destui; unora le-am urmărit evoluția ce mi-a confirmat aprecierile pe care le-am făcut în prefețe, recenzii ori conici în diverse publicații de profil.

Am propus acestei intervenții – mă smeresc a evita termenul pretențios de „comunicare științifică” – un titlu selectiv – „Scriitori comăneșteni” – și

---

¹ Profesor de Limba și literatura română la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău.

nu „Scriitorii...” fiindcă în spațiu temporal restrictiv de care dispun n-ar fi fost loc pentru toți.

Am ales trei dintre ei, nu zăbovesc asupra criteriilor, orice opțiune stă sub semnul drastic al subiectivității; dacă timpul mă va mai îngădui, sper să pot reveni exhaustiv într-o conjunctură similară.

Marcel CEPOI

A publicat doar două plachete de versuri până acum; iubitorul de poezie îl va recepta însa tresărind cu plăcută surpriză, căci va regăsi în puzderia de „isme” contemporane ceea ce poate că uitase deja: poezia simplă.

Categoric, cunoștința cu Marcel Cepoi șochează. Atât fizic, cât mai ales moral și psihic. Fiindcă deși o soarta nedreaptă i-a frânt zborul, omul împartășește generos în jurul său un optimism și o dragoste de viață de natură să veștejească angoasele existențiale cu care umblă printre noi atâția răsfățați ai destinului.

Poezia lui nu izvorăște dintr-o mișcare interioară sofisticată, dintr-un fior elevat emanând din nuclee matriciale de consonanța elevată. Nu. Talent nativ neșlefuit în studii, cu un dezarmant ton al adresării directe, poetul e de o sinceritate ce produce instinctiv poezie. De un autentic uman al său, el celebrează simplu o lume de sentimente și de vine blânde – amare, într-o poezie de multe ori șoptită în vorbe mărunte, scăzute.

Într-o tonalitate adeseori reflexivă, Marcel Cepoi practică o discursivitate imagistică (aceasta mi se pare trăsătura esențială a poeziei sale) ancorată într-o natură a unor spații tradiționale, sugerate prin termeni precum vânt, lună, păsări, sat, uliță, gară, tramvai, vatră, țaran, cuvânt, cântec, alăturate inspirat într-un mariaj norocos de imagini inedite, șocante uneori, alteori sărbătorești.

La nivelul expresiei, autorul nu dispune de o instrumentație poetică aparte, s-ar putea vorbi de un lamento sau de o anume mâhnire, dar lacrima lui duce mai mult spre dimineață decât spre înserări, în cuvinte simple, adunate într-o rostire blândă și umilă, dar de neașteptat orgoliu („*Eu nu sunt lună să mă latre câinii*”).

Se vor fi gășind și unele platitudini și amenințati de banalitate, dar el are avantajul care tulbură și derutează totodată. Pentru degustătorii refiați de poezie, ulița și drumul și năframa de pe gard a mamei pot trimite spre Esenin, noaptea care umblă desculță prin tramvai spre simbolști, dar acestea sunt subterfugii livrești pe care nu le pot alătura celui despre care scriu.

Poezia lui Marcel Cepoi (pe care-l pot alcătui ca poet din cioburi de tăcere și așchii de lumina) transcende nedreptății fizice și, culmea, nu e o tânguire; poate cel mai mult un gând al neajungerii, o nostalgie difuză, smerită, o seninătate însingurată.

Eugenia BOTEANU

A început să scrie târziu Eugenia Boteanu. De fapt, terenul ei de afirmare este pictura; nu intru în amănunte. A început să scrie cu grijă. Cu teama că s-ar putea să nu fie acasă. Cel ce se teme de ceea ce scrie are șanse. Și Eugenia Boteanu, cred eu, și le-a valorificat. A publicat patru cărți până acum. Primele trei – „*Trecutul întors*” (2005), „*Mai aproape decât mai departe*” (2009) și „*O altfel de iubire*” (2010) – sunt greu integrabile în gen și specie.

Jurnal, memorii, solilocvii sau mărturisiri, notații razlețe, aforisme, toate sub semnul unei firești discontinuități. Cărți construite din amintiri confruntate cu impresii prezente, meditații, reveniri, înmulțiri de unghiuri dispersate în timp.

Cărți electrice în conținut consecvente în formă, ce așază sub semnul recurenței trăiri îmbelșugat consemnate. Nu cine știe ce neliniști existențiale, mirări în fața minunilor clipei, dureri asumate cu tristețe senină, timidități și rețineri, ce-a mai rămas din vechile versuri, priviri și tăceri (dar nicăieri sentimentul lehametei) de care se apropie cu naturalețe și un sentiment al firescului, cu un senzualism exprimat în caligrafie subțire, feminină.

Sunt cărți ciudate acestea, lectura lor nu poate fi făcută oricând și oricum, e nevoie de un timp lăuntric al receptării. Izvorâte dintr-o memorie afectivă ce reînvie izbăvitor clipe și imagini și cultivă stări, emoții, peisaje ce răscolesc dorul, într-o stare de contemplare calmă, austeră și înțeleptă a vieții.

Anume tristeți, rar iluminate de speranțe și dorințe; teama de singurătate, dureri mai vechi și mai noi îngropate în lumânările de seară ale aducerii aminte, seninătatea lacrimii la răscrucile dintre noi, în totul o suferință discretă, exprimată cu o acută intuiție feminină a amănuntului semnificativ, în pagini în care nu se luminează prea des de ziua.

De aici s-a aplecat Eugenia Boteanu, înrobită deja de patima scisului, spre spațiile mai largi ale nuvelei și romanului; despre ele vom face vorbire ceva mai încolo, spre toamnă...

Ion LUPU

Nedrept de puțini comăneșteni i-au citit cărțile, și mai puțini îl cunosc fizic și spiritual; spun nedrept pentru că e singurul membru al Uniunii Scriitorilor din România de pe Valea superioară a Trotușului. E mult mai cunoscut în alte părți (de ex., anul trecut și-a lansat romanul „*Sub puterea destinului*” la Biblioteca Metropolitană din București).

Ion Lupu este un împătimit al istoriei poporului român, devenită pentru el un al doilea spațiu de existență spirituală, în care-și găsește refugiul adeseori (în treacăt fie spus, o conversație cu dumnealui despre istoria medievală a Moldovei – și nu numai – oferă adevărate satisfacții colocviale). Literatura lui – a scris vreo douăsprezece cărți până acum, vreo două se află sub tipar și alte vreo două se află pe masa de lucru a scriitorului – s-a născut din rădăcinile neamului său de răzeși din Valea Tazlăului, marcată de adevărul ca leagănul și luminile din ochii părinților sunt singurele minuni pe care le poartă cu sine omul oriunde umblă sau viețuiește.

Cele mai multe dintre cărțile sale se constituie într-un ciclu ce ambiționează să urmărească existența tumultoasă a unei comunități și a unei familii de-a lungul istoriei medievale zbuciumate a Moldovei (se pot citi și separat, dar e mai profitabilă lectura lor „*in integrum*”).

Formulă stilistică în spiritualul tradițional al literaturii de gen, narațiunea de eveniment oferă un epic aici cu desfășurări precipitate ori dincoace cu momente molcom moldovenești, turnat într-o expunere lejeră întretăiată echilibrată cu secvențe de dialog de multe ori incitant ori cu pasaje descriptive de un delicat și surprinzător lirism (de văzut, de ex., farmecul unei dimineți de vară în satul de pe marginea Tazlăului sau înserări amintind de pastelul heliadesc ori eminescian). Deși are alte studii decât cele filologice, autorul se înscrie pe coordonatele unei estetici romantice, fără a recurge la cine știe ce strategii textuale; găsim, adică, un vârtej existențial dens, momente de suspans ori de elevată combustie interioară, descrieri de natură exprimând acordul dintre ambianță și oameni, preocupări erotice ale personajelor (nu simple aventuri ci căutarea unor reale suporturi spirituale).

Angrenate în narațiuni dens factologice, personajele, deși numeroase, sunt conturate de limpezime. Este vizibilă preocuparea autorului de a crea (pe lângă portrete în linii și culori de un anume himeratism) puternice existențe tulburătoare.

În mijlocul tuturor, personajele principale, îndeosebi domnitorii, eroi tragici în lupta cu destine nedrepte („potrivnice mi-au stat vremurile, vornice Dumbravă!”) nu atât cu ei cât mai ales cu țara ale cărei dureri îi urmăresc peste tot și-i răscolesc neconținut. Trăind după datinile și obiceiurile pământului, cutare ori cutare domnitor este creionat de scriitor ca om cu toate cele ale lui, supus cuminte puterii lui Dumnezeu, când înfocat și năvalnic, când reținut și îndoindu-se de sine, în meditație simplă despre toate ale vieții.

În jurul lor – o lume, o colectivitate de treabă sau mai puțin, diversă, împestrițată, un suflu autentic de viață; oameni de toate felurile: aspri, blânzi, cutezători, cumpătați, calmi, alunecoși, înțelepți, rătăciți, acel „foșnet al unei vitalități necurmăte” de care vorbea undeva Eugen Simion, referindu-se însă la o altă lume.

Și toate într-o relatare cu subliniate valențe de oralitate, conferite, ca în orice roman tradițional, de povestirea la persoana a treia ce curge cu limpezimi de Tazlău în miezul verii. O proză cumpănită, într-o expresie cu parfum arhaic, cu grijă pentru cuvântul popular viu, sprinten, încărcat de înțelesuri.

Experiența unei meserii pe care o practic de 45 de ani, învățând generații de elevi ce înseamnă bucuria cititului, îmi îngăduie să recomand cu toată căldura lectura romanelor sale, ce le vor aminti unora de cărțile cu eroi exemplari ai adolescenței, iar altora le vor oferi delicii de cunoscători.